

Komentar: Neostvarivi san o multietnickom Kosovu

Author: [Baton Haxhiu](#)

Medjunarodna zajednica zeli da se debata oko zlocina na Kosovu završi sto pre i da se postigne razumevanje izmedju Srba i Albanaca. Medjutim, zajednicki zivot ne moze se uspostaviti tako brzo posle rata i treba naci novo resenje koje bi im omogucilo da z

Srbi vise ne smatraju Kosovo svojim istorijskim entitetom - kolevkom njihove proslosti. To je ocigledno preuvelicana politicka ideja. Srpsko vladanje Kosovom, predstavlja, u stvari, kolonijalni koncept koji je nastao izgradnjom pravoslavnih manastira na ovoj teritoriji. Proslavljen u srpskom folkoru, ovaj ideal predstavlja glavnu traumu u srpskoj kolektivnoj memoriji.

Sada se ovaj koncept vesto nadomesta idejom zrtve, koju su Srbi pretrpeli u posleratnom periodu. Ovaj proces tezi da privede kraju debatu o zlocinima i zrtvama - Albancima, i pretvori ih u zlocince.

Medjunarodni predstavnici suocavaju se sa teskim zadatkom uspostavljanja mira na Kosovu. Nema lakog povratka u normalu, kao da se nista nije dogodilo. To znaci da ne bi trebalo da se završi debata o zlocinima koje su pocinile srpske snage. Zaboraviti greh tako lako ili usled pritiska spolja izgleda ruzno - isuvisе providno i moralisticki od strane medjunarodne zajednice.

Srbi koji su napustili Kosovo nisu zrtve novog talasa etnickog ciscenja, nepravedne kolektivne osude, ili intervencije medjunarodne zajednice. Oni su zrtve pristajanja uz ratobornu politiku Slobodana Milosevica.

Godinama je Kosovo u stvari bio problem izmedju ove dve manjine. Albanci, vecinsko stanovnistvo u pokrajini bili su u manjini u Jugoslaviji, dok su Srbi predstavljali manjinu na Kosovu. Srpska manjina je jos vise smanjena usled migracije. Ovo je bilo posebno ocigledno u toku faze srpskog totalitarizma na Kosovu izmedju 1989 - 99.godine. Pokusaji da se Kosovo "ponovo kolonizuje", naseljavanjem izbeglica iz Krajine nisu uspeli da izmene demografsku realnost. Prvi talas Srba koji su napustili Kosovo u junu 1999. godine posle NATO kampanje, cinili su oni cija savest nije bila cista. Vrlo malo ih je otislo posle toga.

Sada srpsko stanovnistvo na Kosovu cini jedva pet procenata. Vise Srba napustilo je Kosovo za vreme kolonijalne vlasti nego posle medjunarodne intervencije. Ipak, njihova podrška te iste politike nastavlja se kroz Olivera Ivanovica, srpskog vodje u severnoj Mitrovici. Milosevicev uticaj raste u redovima Srba koji su tamo, uprkos umerenoj politici vladike Artemija. Svi to znaju. Bernard Kouchner, sef UN, to zna, cak i kada se ukljucuje u proces zajednicke saradnje sa Srbima i Albancima da bi se postiglo neko razumevanje na Kosovu.

Sto se vise odugovlaci sa resenjem, veci je rizik da dodje do novih sukoba u regionu. Ono sto je ostalo od Jugoslavije izgleda da ide ka totalnoj i nasilnoj dezintegraciji, dok se kriza prosiruje na Vojvodinu i Crnu Goru. Medjutim, odrzavanje situacije na Kosovu pod kontrolom nije takodje lako. Etnicka tenzija na Kosovu direktno je povezana sa nezalecenim ranama iz rata. Ponovno nasilje imalo bi teske posledice van granica Kosova.

Da bi se izbeglo nasilje i unapredili politicki procesi potreban je hitan medjunarodni mirovni proces. Postoji, takodje, moralni imperativ da se nadje resenje, posto se Albanci sa Kosova tretiraju kao da su stranci u sopstvenoj zemlji. Oni su taoci teritorijalne i geostrateske pozicije zemlje, ali i nemoci medjunarodne zajednice da odstrani Milosevica s vlasti, jer uziva podršku sopstvenog naroda.

Medjutim, koren pristupa medjunarodne zajednice, na kojem se insistira po svaku cenu je nerealan. To je san o multietnickom drustvu. U stvari, ovaj plan nije ostvariv jer srpska zajednica ne zeli da zivi pod novim ekonomskim strukturama koje su stvorene. Vecina Srba nema sredstava za zivot. Usled zaposljavanja "po

nacionalnom ključcu" u vreme komunizma kao i srpske kolonijalne vlasti, za njih sada nema kontinuiteta. Izgubili su privilegije kolonijalne vlasti, ne mogu preživeti niti primajući međunarodnu pomoć, niti prodajom svojih imanja i selidbom u osiromasenu Srbiju.

Osnovno pitanje je kako pokrenuti značajniji dijalog između Beograda i kosovskih Albanaca. Međutim, postoji rasireno verovanje da to toga neće doći sve dok Milosević ne ode s vlasti, i u Srbiji ne počne proces prave demokratizacije i Srbi ne ponude zvanično i iskreno izvinjenje. Čak i sada, Srbi glasaju za radikale koji su ogrezali u ratne zločine. Čak i sada, Ivanovićevo uticaj na Srbe Kosova je dominantan i sve više raste. (Artemije je zatvoren u svoj manastir Gračanica i njegova podrška dolazi spolja usled međunarodnih obećanja da se Srbi vratiti na Kosovo). Čak i sada, i dalje se sa Srbijom može pregovarati jedino preko Milosevića, pa i kada je u pitanju Zapad. Kina i Rusija su takođe podržale zločine i kriminal, dajući legitimnost ovakvoj vlasti.

Pregovorima oko Kosova i njegovog završnog statusa stoga treba poslednji podsticaj sa Zapada. Potrebno je međunarodno prisustvo, naročito američko: povlačenje američkih trupa iz regiona znači obnovu rata. Međutim, ne bi trebalo da dođe do preteranog tetosenja sa Srbima, sa ciljem uništavanja mirovnog procesa. Čak i ako bi ubrzo došlo do ovog procesa, nezavisnost Kosova je neopoziva. U ovom slučaju, srpske enklave kao što su Gračanica i Kosovo Polje mogle bi se naći pod stalnom srpskom kontrolom, sa garancijom Ujedinjenih Nacija, ali i pod pokroviteljstvom i bezbednošću Albanaca.

Ne bi trebalo imati razumevanja za nedela albanskih ekstremista. Njihove akcije, kao i Ivanovićeve, predstavljaju najveće zlo Kosova. Ali, pokušaj da se Albanci dovedu u red, izjednačavanjem zločina koji su počinjeni u toku rata sa onima koji su nastali posle njega dovede do poraza i loših posledica za međunarodnu zajednicu.

Srbi su kao pojedinci nevin. Međutim, razaranje Kosova predstavljalo je nacionalnu misiju Srba. Taj proces institucionalizovale su vodje koje su i dalje na vlasti i uživaju podršku naroda.

Posle agresivne propagande Milosevića i opozicije, nema sumnje da su ljudi u Srbiji poludeli. Postoji trag bezumlja u Milosevićevoj vladavini. Međutim, Srbija nije proizvod Milosevića već je obrnut slučaj. Milosević je proizvod Srbije, i Srbi već duže vreme čine zločine koji su završili masovnim grobnicama na Kosovu.

Posle tako kratkog vremena, ne može se govoriti o "zajedničkom življenju". U najboljem slučaju obe zajednice mogu živeti jedna pored druge. Zapadne sile treba da razumeju da se konačno rešenje Kosova mora eksplicitno postaviti. To znači, prvo razbijanje iluzije o povratku srpskih snaga na Kosovo. Takođe, to znači razbijanje iluzija Albanaca da mogu imati državu bez sistema zapadnih vrednosti.

Ovaj status quo ne može i ne bi trebalo da se nastavi. U protivnom, tenzije i neizvesnost će se nastaviti, a rizik budućeg sukoba na Balkanu će i dalje postojati.

Srbe ne bi trebalo ostaviti da pate u samoci i da se u njima nagomilava bes. Ali, pristup Zapada morao bi se bazirati na novim aranžmanima, a ne na rekonstrukciji starog sistema koji se zasniva na oprastanju njihovog sopstvenog zla. Oni mogu imati lidere koji se kupaju u krvi, ili će imati koegzistenciju i pomoć Zapada. Ne mogu imati jedno i drugo.

Baton Haxhiu je glavni urednik "Koha Ditore". Ovaj članak predstavlja nastavak tekstova i odgovora na tekstove između "Koha Ditore" i IWPR, o pravu manjina i budućnosti multietničkog Kosova. Za potpuni izveštaj pogledajte www.iwpr.net.

Location: [Balkans](#)
[Macedonia](#)
[China](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/komentar-neostvarivi-san-o-multietnickom-kosovu>